

WERKDOCUMENT

WINDSURFEN OP DE RANDMEREN

door

Lenie van Goor

1981-90 Abr

april

R

14159

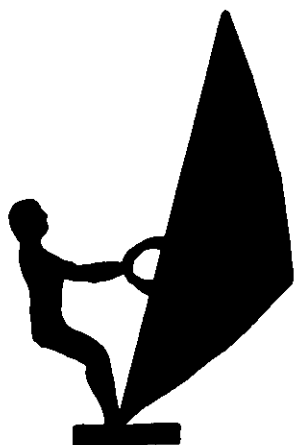
110
14159

8512

RIJSDIENST VOOR DE IJSELMEERPOLDERS
SMEDINGHUIS - LELYSTAD

8512

windsurfen op de randmeren

Lenie van Goor

INHOUD	<u>Blz.</u>
VOORWOORD	5
INLEIDING	7
1. WINDSURFEN	9
1.1. De ontwikkeling van het windsurfen	9
1.2. De relaties van windsurfen met andere watersportevenementen	9
2. WINDSURFEN OP DE RANDMEREN	10
3. DE RANDMEREN	11
3.1. De recreatie in de randmeren	11
3.2. De natuurlijke waarden van de randmeren	12
3.3. De functies van de randmeren	13
4. WINDSURFCONCENTRATIES OP DE RANDMEREN	15
5. CONFLICTEN TUSSEN WINDSURFERS EN ANDERE RECREANTEN EN NATUUR	17
5.1. Windsurfers/zwemmers	17
5.2. Beroeps- en recreatievaart/windsurfers	17
5.3. Natuurbehoud/windsurfers	17
6. CONCLUSIES EN VOORSTELLEN	19
SAMENVATTING	21
LITERATUURLIJST	23
Bijlage 1. Plaatsen fonteinkruiden nr. A2 163.610	
Bijlage 2. Locaties van de kleine zwaan	
Bijlage 3. Zeilplanken in het Gooimeer nr. A3 163.605	
Bijlage 4. Zeilplanken in het Eemmeer en Nijkerkernauw nr. A3 163.573	
Bijlage 5. Zeilplanken in het Nulderneauw en Wolderwijd nr. A3 163.608	
Bijlage 6. Zeilplanken in het Veluwemeer nr. A3 163.606	
Bijlage 7. Zeilplanken in het Veluwemeer nr. A3 163.603	
Bijlage 8. Zeilplanken in het Drontermeer en Vossemeer nr. A3 163.604	
Bijlage 9. Zeilplanken in het Ketelmeer nr. A3 163.607	
Bijlage 10. Surfkanaal	
Bijlage 11. Windsurfbord	
Bijlage 12. Gewenste windsurflocaties nr. A2 163.609	
Bijlage 13. Voorbeeld markering onderwaterbegroeiing	

VOORWOORD

Van 6 januari tot 11 april 1981 heb ik mijn stageperiode voor de Hogere Bosbouw en Cultuurtechnische School doorgebracht op de afdeling Recreatie van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders. Een gedeelte van mijn stage heb ik besteed aan een opdracht, om de windsurfproblematiek op de randmeren te analyseren en indien noodzakelijk voorstellen te doen voor bestuurlijke en planologische maatregelen met betrekking tot het windsurfen.

Bij deze werkzaamheden en het rapporteren ervan, heb ik bereidwillige medewerking gehad van een aantal personen en instanties. Daarvoor mijn hartelijke dank, in het bijzonder de afdeling Recreatie, waar ik een leerzame en prettige stage heb doorlopen.

Lenie van Goor

WINDSURFEN IN HET RANDMERENGEBIED

INLEIDING

In een zeer kort tijdbestek is het windsurfen of in goed Nederlands plankzeilen een bekende sport geworden.

Ook het randmerengebied is een geliefde plaats voor windsurfers.

Doordat de oevers van de randmeren zo goed ontsloten zijn, wordt er op vele plaatsen op de meren gesurfd. Hierdoor kunnen er conflicten ontstaan met andere recreanten en de natuur.

In dit rapport wordt getracht na te gaan of het noodzakelijk is bestuurlijke en planologische maatregelen met betrekking tot de surfplank te treffen, en tevens hiervoor voorstellen te doen.

1. WINDSURFEN

1.1. De ontwikkeling van het windsurfen

Windsurfen is een snelgroeiende sport met de verwachting dat er binnen enkele jaren 100.000 windsurfers in Nederland zijn. 90% van de windsurfers zijn nieuwe watersporters. Het windsurfseizoen loopt van maart tot november met een duidelijke piek in de zomermaanden juni-augustus. Een enkele fanatieke surfer gaat de gehele winter door. Het surfen wordt beoefend in het weekend en in de vakantie, maar in de zomer wordt er ook 's avonds na werktijden gesurfd.

Om het windsurfen zo optimaal mogelijk te beoefenen zijn er bepaalde voorwaarden waar het gebied aan moet voldoen.

Deze voorwaarden zijn o.a.:

- de aanwezigheid van een zandstrand of grasoever;
- goed bereikbaar met de auto;
- om goed te kunnen surfen is er een minimale waterdiepte van 1 m gewenst; 0,60 m is noodzakelijk;
- stroming en getijdebeweging is voor het windsurfen aanvaardbaar, terwijl stilstaand water echter gewenst is;
- de waterkwaliteit dient te voldoen aan zwemwatereisen;
- het is wenselijk dat de bodem vlak en goed beloopbaar is;
- windsurfen wordt vaak in gezinsverband beoefend, hetgeen betekent dat naast het actieve surfen ook de gebruikelijke strandactiviteiten plaats moeten kunnen vinden.

1.2. De relaties van windsurfen met andere watersportevenementen

Windsurfen/zwemmen

De windsurfers en zwemmers maken het liefst gebruik van een zandstrand of grasoever. De surfers gaan verder uit de oever als zwemmers.

Door de wijze van vervoer van de plank, zijn de surfers gebaat bij een zeer goede bereikbaarheid van het strand met de auto.

De windsurfers zijn door speciale surfpakken - wet-suits - minder afhankelijk van het weer, dan men zou verwachten.

Het seizoen is daardoor ook onverwacht lang.

Windsurf/andere watersport

- De zeilplank heeft zoals de zeil- en motorboten de status van een klein vaartuig, waardoor ze dezelfde rechten en plichten volgens het vaarreglement hebben.
- De zeilplank is relatief goedkoper dan andere kleine vaartuigen.
- Door de mogelijkheid van het nemen van korte en scherpe bochten en het plotseling stoppen bij het neerlaten van de mast, is het gedrag van de windsurfer moeilijk te voorspellen.
- De plank is gemakkelijk te vervoeren. Een boottrailer is niet nodig, alleen een imperiaal op de auto is voldoende.
- De windsurfer kan in principe vanaf iedere oever starten, dus zonder trailerhelling of aanlegsteiger.
- In vergelijking met de andere watersporten is een goede waterkwaliteit van een groot belang bij het windsurfen, omdat de surfer veel meer rechtstreeks contact met het water heeft.

2. WINDSURFEN OP DE RANDMEREN

Uit het voorafgaande blijkt dat hiervan veel in de randmeren terug te vinden is. Het is het meest centraal gelegen watersportgebied in Nederland. Het gevolg hiervan is:

dat een deel van het gebied directe relaties heeft met de sterk verstedelijkte Randstad en een ander deel grenst aan de landelijke gebieden zoals de Veluwe, Overijssel en de IJsselmeerpolders.

Een andere eigenschap van de randmeren is de goede bereikbaarheid van grote delen van de oevers. Deze goede bereikbaarheid is in feite een gevolg van de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Aan de oude landzijde betreft het hier veelal traditionele punten waar ook vroeger activiteiten aan zee plaatsvonden, incidenteel aangevuld met latere ontwikkelingen.

Aan de zijde van de polders is in zijn algemeenheid de bereikbaarheid goed.

Op vele plaatsen langs het water zijn zandstranden, die ook goed bereikbaar zijn voor auto's en tevens voorzien zijn van sanitair.

De meren bezitten een groot en vrij rustig wateroppervlak met veel ondiep water langs de oevers en een redelijke zwemwaterkwaliteit.

Verder zijn er ook andere recreatiemogelijkheden aanwezig; o.a. zwemmen, zonnebaden, vissen, zeilen en waterskiën.

Er zijn voldoende overnachtingsmogelijkheden op kampeerplaatsen en in vakantiehuisjes.

3. DE RANDMEREN

3.1. De recreatie in de randmeren

De randmeren hebben hun bekendheid mede ontleend aan de stranden. De strandrecreatie is een duidelijk seizoen-gebonden vorm van recreatie. Buiten het vakantie seizoen splitst het strandbezoek zich voornamelijk toe op de weekeinden. In het algemeen is op 200 m vanaf de toegang het strand vrij rustig. Op de stranden, die toegankelijk zijn voor de auto, zijn de recreanten meer verspreid over het strand.

De randmeren zijn ook in trek bij de sportvisserij, vooral de delen, die enige diepte hebben. Er wordt vooral gevist vanaf de dijken en vanuit kleine bootjes. De sportvisserij-activiteiten worden behoudens in het gesloten seizoen en tijdens vorstperioden vrijwel het gehele jaar uitgeoefend.

De randmeren bieden vele mogelijkheden voor de watersport. De meren liggen als een gesloten keten rond Flevoland, maar voor recreatief gebruik verschillen ze duidelijk van elkaar.

Het Ketelmeer is het grootste meer met een lengte van circa 13 km. Het meer is in vergelijking met de andere meren vrij diep. Er is een jachthaven bij Ketelhaven met ca. 240 ligplaatsen en een werkhaven Schokkerhaven met een passantensteiger, voor ruim 20 jachten.

Het Vossemeer is het kleinste meer in de reeks, het heeft een oppervlakte van circa 350 ha. Bij Roggebotsluis is de enige haven aan dit meer. Het meer is met uitzondering van de vaargeul ondieper dan 1 meter. Het Drontermeer heeft een lengte van ruim 10 km. Behalve vlak ten noorden van de brug bij Elburg is het meer slechts bevaarbaar binnen de vaargeul. Bij Roggebotsluis is een jachthaven met 190 ligplaatsen; in Elburg liggen enige honderden jachten.

Een van de grootste randmeren is het Veluwemeer. De oppervlakte is ruim 3.300 ha. De diepere delen liggen aan de polderzijde, naar de oude landzijde neemt de diepte af. Er liggen verschillende jachthavens aan het meer met ruim honderd ligplaatsen. Het Wolderwijd is 5 km en heeft een oppervlakte van circa 1.800 ha. Aan de oever van het oude land ligt Harderwijk met jachthavens voor 800 ligplaatsen. Aan de polderzijde wordt in de toekomst de plaats Zeewolde gebouwd. De jachthaven is al gebouwd, + 1.400 boten kunnen er een plaats vinden. Het bevaarbare oppervlak wordt de laatste jaren sterk vergroot door zandwinning. Het Nulder nauw is circa 9 km lang en 750 ha groot. De diepte is buiten de vaargeul meestal minder dan 1,3 m. In de bocht bij Nulde ligt een jachthaven met ca. 500 ligplaatsen.

Het Nijkerkernauw is buiten de vaargeul ondieper dan 1,3 m. Er liggen jachthavens aan het meer met een totale capaciteit van + 2.000 ligplaatsen.

Het Eemmeer heeft een oppervlakte van 1.600 ha en een lengte van 6 km. Vooral langs de Eem tot aan Amersfoort liggen veel jachten, naar schatting ca. 1.000.

De bevaarbaarheid van het Eemmeer is beter dan van de beide voorgaande meren.

Het Gooimeer is 10 km lang en circa 2,5 km breed. Een groot deel van het meer is bevaarbaar voor boten met een diepgang tot één meter. Aan de landzijde zijn grote jachthavens met totaal ongeveer 1.000 ligplaatsen. In Almere-Haven is een jachthaven in ontwikkeling.

Het IJmeer is vrijwel geheel bevaarbaar. Nabij Muiderberg zijn zowel aan de oude als aan de nieuwe landzijde stranden. Muiden is de uitvalspoort voor vele jachten uit het Utrechts en Hollands plassengebied. Tot en met Muiden zijn ongeveer 500 ligplaatsen.

Door de verschillende dieptes, is het gebruik van de meren verschillend. In de meren, waar de jachthavens in ondiepe gedeeltes liggen, verblijven veel kleine boten. In het Gooi- en Eemmeer en het Ketelmeer varen relatief grote jachten, in hoofdzaak zeiljachten. Hoe groot de doorvaart in de randmeren is, kan men aflezen aan de sluispassages: + 14.000 motorjachten, + 10.000 zeiljachten en ruim + 4.000 andere boten hebben in 1980 de sluisen van de randmeren gepasseerd.

3.2. De natuurlijke waarden van de randmeren

De oevergebieden

De kust van het oude land langs de meren geeft een afwisselend beeld van oeverbegroeiingen, dijken en voorlanden.

Langs de oevers komen de volgende elementen voor:

De oeverlijn van het IJmeer wordt aan de oude landzijde door een oude zeedijk met wilgenopslag bepaald en aan de polderzijde door kale dijken een een zandstrand.

De oeverstroken van het Gooimeer ten noorden van Naarden en Huizen zijn zeer bosrijk. Bepaalde oevers zijn bestemd als natuurterreinen, zoals de voorlanden van Oud Valkenveen waar een broekbos ligt. Ten westen van Huizen komt een zeldzaam gebied voor met een overgang van zure, hoge zandgronden naar natte kalkrijke gronden.

Het Eemmeer heeft de status van staatsnatuurreservaat. Aan beide zijden van dit meer bevinden zich natuurwetenschappelijk belangrijke gebieden. Het speelt een belangrijke rol als foerageergebied voor lepelaars en aalscholvers. Het eiland De Dode Hond is voor het grootste deel als natuurgebied ingericht.

Het beeld van het smalle Nijkerkernauw wordt aan de oude landzijde bepaald door dijken. Aan de polderkant zijn stranden en voorlanden. Aan dit meer ligt een weidevogelgebied, dat een belangrijk foerageergebied voor wintergasten als ganzen en zwanen is.

Verder komen naast moeras- en schraallandvegetaties overblijfselen van zoutminnende flora voor.

Het Nulderneauw bezit veel oevers met zandstranden.

Langs de oevers van het Wolderwijd bevinden zich plaatselijk brede moerasgordels. Aan de dijkvoet en het talud van de Zeewolderdijk ontwikkelde zich een vegetatie van o.a. wilgen, grote engelwortel, riet, smeerwortel enz.

Aan de kust van het Veluwemeer treft men op veel plaatsen zeer brede rietstroken aan. Langs bepaalde gedeelten komen extensief beweidde graslanden voor. Aan de polderzijde liggen stranden met enige riet- en wilgenopslag.

Langs het Drontermeer liggen aan beide zijden vrij brede rietgordels, die van belang zijn als broed- en foerageergebied voor weidevogels, snipachtigen en reigerachtigen. De eilanden in het Drontermeer kennen - botanisch gezien - enkele interessante plantgemeenschappen.

Langs een groot deel van de dijk langs het Vossemeer komt een vrij smalle, plaatselijk wat bredere rietgordel voor. In de rietstrook broeden vrij veel meerkoeten en plaatselijk fuut en waterhoen.

Het watergebied

Op veel plaatsen komt waterplantenbegroeiing voor. Na 1969 zijn de massaal aanwezige waterplanten, waaronder veel fonteinkruiden in enkele jaren bijna of geheel verdwenen. Na 1977 lijkt echter een licht herstel op te treden.

Ondergedoken waterplanten (fonteinkruiden en kranswieren) blijken nog voor te komen langs de oevers van het oude land (bijlage 1).

Zowel de waterplanten zelf als de tussen de waterplanten levende kleine dieren en de bodemorganismen zijn een belangrijke voedselbron voor duikeenden, gondeleenden, meerkoeten en de kleine zwaan.

Veel exemplaren ruïen op de randmeren en vereisen daarom rustige en ongestoorde gebieden.

Voor de slobeend is de gevoeligste periode gelegen in juni/juli, als de soort gaat ruïen.

De kleine zwaan is gedurende de gehele periode van voorkomen (oktober-januari) een gevoelig soort. Het achteruitgaan van de fonteinkruiden heeft deze soort gedwongen reeds enkele weken na aankomst op de randmeren van de calorierijke wortelknolletjes van fonteinkruid over te schakelen op kalorie-arme andere voedselgewassen, zoals gras. Deze overschakeling kan een achteruitgang van de toch al kleine populatie van de soort veroorzaken. De plaatsen, waar de kleine zwaan voorkomt is weergegeven in bijlage 2).

De belangrijkste vissoorten in de randmeren zijn brasem en snoekbaars. Deze soorten kunnen zich in verontreinigde troebele wateren met een gering doorzicht nog redelijk goed handhaven. Aal komt in redelijke hoeveelheden voor. Pos houdt zich voornamelijk op in de gebieden, die dieper zijn dan ca. 2 m.

3.3. De functies van de randmeren

- Grondwaterbeheersing.

Flevoland heeft in tegenstelling tot de Wieringermeerpolder en de Noordoostpolder randmeren gekregen, met het doel om het grondwaterpotentiaal met het oude land te verlagen.

- Waterberging.

De randmeren dienen als berging voor het teveel water, dat in de aangrenzende gebieden als gevolg van kwel en neerslag optreedt. In de droge periodes kan water vanuit de randmeren worden ingelaten.

- Beroepsscheepvaart.

Een belangrijke functie bezitten de randmeren als een vaargebied voor de beroepsscheepvaart. De randmeren zijn opgenomen in het binnenlands vaarweginet. De vaargeul is hieraan aangepast met een breedte van ca. 70 m en een diepte tot ca. 3,50 m -N.A.P.

Het aanbod van binnenschepen is redelijk gelijkmatig over het jaar verdeeld en op werkdagen groter dan in de weekeinden.

- Beroepsvisserij.

De beroepsvisserij is na de drooglegging van de polders zeer sterk afgenomen. Jaarlijks wordt er nog maar een twintigtal vergunningen afgegeven. Aan de soort en hoeveelheid vis, die per randmeer wordt gevangen, zijn beperkingen opgelegd.

- De recreatie.

De randmeren nemen steeds meer een belangrijke plaats in voor de recreatie. Er wordt zowel voor de oeverrecreatie als de watersport een verdere groei verwacht in de toekomst. In de binnenkort te verwachten Structuurnota Openluchtrecreatie van C.R.M. hebben de randmeren een belangrijke recreatieve taakstelling.

- De flora en fauna.

In de vorige paragraaf werd al aangegeven wat voor een waardevol gebied dit is voor de natuur.

- Ontgronding.

De randmeren zijn prima geschikt voor zandwinning. Op verschillende plaatsen zijn hierdoor diepe putten ontstaan. Soms worden de putten gedempt met slib en baggerspecie of slibben zelf ten dele of geheel dicht.

Vooraf in het Wolderwijd en het Veluwemeer vinden ook ondiepe ontgrondingen plaats.

4. WINDSURFCONCENTRATIES OP DE RANDMEREN

Op elk meer van de randmeren zijn plaatsen, die geschikt zijn voor het windsurfen.

In augustus 1979 heeft Zuiderzeewerken een luchtfoto-onderzoek gedaan naar het gedrag van de water- en strandrecreatie in het randmerengebied. Van de luchtfoto's zijn kaarten vervaardigd, waar verschillende soorten boten zijn aangegeven, zoals motorboten en zeilboten. Ten behoeve van deze notitie zijn de zeilplanken ook apart getekend (bijlages 3 t/m 9), hierdoor zijn op deze kaarten duidelijk de windsurfconcentraties te herkennen.

De situering van de concentratiepunten blijkt sterk afhankelijk te zijn van de bereikbaarheid van het water. Het vertrekpunt is meestal van een zandstrand of bij een jachthaven. Vooral de ondiepe gedeeltes van de meren zijn in trek.

De gegevens van het luchtfoto-onderzoek zijn weergegeven in tabel 1.

Tabel 1.		Percentage zeilplanken per afstandsklasse van 100 m				
Plaats	tot. aantal = 100%	0-100 m	100-200 m	200-300 m	300-400 m	>400 m
Muiderzand	58	62	17	12	9	0
Zilverstrand	14	72	14	0	7	7
Muiderberg vluchthaven	19	84	16	0	0	0
Muiderberg jachthaven	39	59	18	18	3	3
* Oud Valkeveen	17	47	24	12	5	12
Oud Naarden	27	0	23	35	15	27
Havenmond Huizen	53	42	17	9	13	19
Spakenburg	15	53	40	7	0	0
Arkersluis	60	58	25	10	7	0
jachthaven 't Nulde	6	0	100	0	0	0
strand Nulde	30	53	37	10	7	0
strand Horst	49	41	33	12	6	8
Harderwijk (Dolf)	53	47	13	13	13	12
Harderstrand +	106	73	15	8	1	2
Veluwestrand						
Hoophuizen	82	62	13	5	4	14
Plashuis	14	29	29	21	7	14
Polsmaten	15	73	0	0	6	21
jachthaven Bremerbergse- dijk	15	93	7	0	0	0
Ellerstrand	5	100	0	0	0	0
Spijkstrand	44	73	27	0	0	0
Veluwestrand	47	30	32	13	15	10
De Abbert	7	71	29	0	0	0
jachthaven Roggebotsluis	10	80	20	0	0	0
brug bij Ramspol	12	50	42	0	8	0
Zwolse hoek	2	50	50	0	0	0
Kamperhoek	12	92	8	0	0	0
Totaal	815					

De gemiddelde spreiding van de concentratiepunten, uitgaande van de concentraties met meer dan 10 planken.

totaal	0-100 m	100-200 m	200-300 m	300-400 m	> 400 m
791	448	164	75	47	57
100%	56,7%	20,7%	9,5%	5,9%	7,2%

Uit deze gegevens blijkt, dat meer dan de helft van de surfers niet verder dan 100 m van de oever gaat, terwijl circa driekwart binnen de 200 m blijft. De volgende 15% komt niet over de 400 m grens en 7% van alle windsurfers gaat verder dan 400 m.

Uit de analyse van de luchtfotokaarten blijkt dat de spreiding van windsurfers verschillende oorzaken kunnen hebben: ligt voor de stranden een grote oppervlakte ondiep water, dan is er een grotere spreiding te zien, zoals bij Oud Naarden en Oud Valkeveen het geval is. Het Ketelmeer is vrij diep, hier komen de surfers niet ver van de wal.

De vaargeul is voor vele toch een duidelijke barrière. Op plaatsen (Spijkstrand, Roggebotsluis, Muiderbergse vluchthaven en Spakenburg) komen de surfers niet ver uit de kust. Terwijl de stranden Muiderzand, Harderstrand en Veluwestrandbad op een ruime afstand van de vaargeul liggen en ook een vrij grote spreiding te zien geven.

De bereikbaarheid van het water speelt ook een rol in de spreiding.

Als het strand over een lange strook ontsloten is voor de auto, is er een groter spreiding te verwachten, zoals bij het strand Horst en Ellerstrand het geval is. Bij jachthavens (Muiderberg) en andere plaatsen, waar men maar op één punt te water kan gaan zal een kleiner spreiding optreden.

De spreiding is ook sterk afhankelijk van de windrichting en de windkracht.

5. CONFLICTEN TUSSEN WINDSURFERS EN ANDERE RECREANTEN EN NATUUR

5.1. Windsurfen/zwemmen

Op stranden waar voorheen alleen maar zwemmers kwamen, komen op sommige plaatsen nu ook een aantal windsurfers. Dit is vooral op de stranden, die goed bereikbaar zijn met de auto. Hierdoor kunnen problemen ontstaan in de ondiepe gedeeltes, waar kinderen in het water spelen. Door met grote snelheid het strand op te varen of plotseling het zeil neer te laten, kunnen spelende kinderen of zwemmers geraakt worden. Het is daarom nodig om de windsurfers en zwemmers op drukke concentratiepunten te scheiden.

Er zijn enkele mogelijkheden:

- bepaalde delen van het strand niet toegankelijk te maken voor auto's, zodat de windsurfers zich concentreren op plaatsen waar de auto dichtbij het water kan komen;
  - daar waar drijfliijnen liggen voor zwemmers, zouden op enkele plaatsen onderbrekingen gemaakt kunnen worden.
- De windsurfers zullen zich bij deze openingen concentreren. De zwemmers kunnen dan rustig vertoeven waar de drijfliijnen zijn, zonder lastig gevallen te worden door surfers. In het Veluwemeer is dit al gedaan met hoopgevend succes;
- ook is het mogelijk om door middel van een "surfkanaal" deze twee groepen te scheiden (bijlage 10). Dit houdt in dat er een corridor door drijfliijnen wordt gevormd, richting het open water met een breedte van 50 m en een lengte van ca. 100 m.
- Door dit kanaal kunnen de surfers het open water bereiken. Aan het eind van de corridor kan een drijvend plateau komen, waarop de surfers in het water een rustpunt hebben en waarop, indien gewenst, instructies voor windsurflessen gegeven kunnen worden.

5.2. Beroeps- en recreatievaart/windsurfen

De motor- en zeilboot hebben juridisch dezelfde status als de surfplank, zij zijn beide een klein vaartuig. Dit houdt in dat zij dezelfde rechten en plichten hebben, zodat een motorboot onder bepaalde omstandigheden een windsurfer voorrang moet verlenen. Dit kan weleens problemen geven door het vaak onvoorspelbare gedrag van de surfer.

Deze problemen kunnen in de loop van de tijd veranderen door de watersport en de windsurfer te begeleiden met goede voorlichting.

De beroepsscheepvaart heeft ook problemen met het onvoorspelbare gedrag van de windsurfer, vooral als die in de dode hoek van het gezichtsveld van het schip verdwijnt.

Om dit te voorkomen dient een windsurfer zo weinig mogelijk in de vaargeul te komen en er alleen gebruik van te maken om de vaargeul in de breedte over te steken.

5.3. Natuurbehoud/windsurfen

In de randmeren verblijven vele watervogels, die in rustige en ongestoorde plaatsen broeden en ruien. In de ondiepe gedeeltes liggen foerageergebieden voor weide- en watervogels.

In het verleden werden deze ondiepe gedeeltes in de meren niet gebruikt voor de watersport.

Maar door de opkomst van het windsurfen komt er een groter druk op die gebieden.

Het tijdaspect speelt hier een duidelijke rol in.

In de zomermaanden verblijven veel watervogels in de randmeren. De slobeend is in de maanden juni en juli erg kwetsbaar, daar ze dan naar rustige plekjes trekken om te ruien. Het hoofdseizoen van windsurfen valt echter ook in de maanden juli en augustus. Ernstige verstoring kan het gevolg zijn.

Door het gebruik van speciale windsurfpakken is de gebruiksperiode van het water aanmerkelijk langer dan die van de andere soorten watersport en oeverrecreatie. Hierdoor treedt ook verstoring op buiten het normale recreatieseizoen.

Het zijn niet de grote concentraties windsurfers, zoals zomers. Uit observaties van Staatsbosbeheer blijkt echter dat 1 windsurfer net zoveel invloed heeft bij het opjagen van het wild als een concentratie windsurfers.

Niet alleen de rust wordt verstoord, maar er vindt ook aantasting van de groenmassa plaats door vertrapping.

De groeiperiode van fonteinkruiden valt samen met het hoofdseizoen van het windsurfen. Door vertrapping stagneert de groei en dat heeft het gevolg dat de foerageergebieden voor de weide- en watervogels aantast worden.

Om de conflicten met de natuur te voorkomen, dient men het windsurfen op plaatsen te concentreren, waar geen grote aantasting van rust- en foerageergebieden plaatsvindt. In gebieden met natuurwetenschappelijke waarden, waar geen windsurfers gewenst zijn, kunnen de volgende maatregelen getroffen worden:

- de oevers afschermen met een brede rietkraag, zodat men niet vanaf de oever het water kan bereiken;
- de stranden niet toegankelijk maken voor de auto's;
- in de toekomst wordt het misschien mogelijk om borden te plaatsen (bijlage 11). Dit bord krijgt echter pas rechtsgeldigheid bij het invoeren van het nieuwe binnenvaart politiereglement. Onder het bord kan eventueel toegevoegd worden, welke tijden van het jaar er gesurfd mag worden, zodat bij voorbeeld in de wintermaanden verboden wordt te surfen op plaatsen, waar dat leidt tot verstoring van het wild;
- op plaatsen waar het surfen wel gewenst is, dient men de oevers aantrekkelijk te houden of maken voor het surfen. Hierdoor kunnen andere gebieden waar het surfen niet gewenst is, ontlast worden. Men kan dit doen aan de hand van het creëren van parkeerplaatsen, sanitaire voorzieningen of speel- en ligweiden.

6. CONCLUSIES EN VOORSTELLEN

Zoals uit de notitie blijkt, is er een grote recreatieve druk op de randmeren. Dit is vooral de laatste jaren versterkt door de snelle groei van de windsurfsport. Door deze toch wel onverwachte groei zijn er enkele problemen met de overige recreanten en de natuur ontstaan.

- Uitgaande dat één windsurfer net zoveel verstoring veroorzaakt als een hele groep surfers, dient er ten aanzien van natuurbehoud een concentratiebeleid voor het windsurfen worden gevoerd.
- De foerageergebieden voor de weide- en watervogels dienen gespaard te blijven, in het bijzonder de fonteinkruiden. Dit is een belangrijke voedselbron voor de kleine zwaan. In het Gooimeer liggen veel grote fonteinkruidenvelden aan de kust van het oude land. Om dit in stand te houden, zullen de surfconcentraties Oud Valkeveen en Oud Naarden verplaatst moeten worden naar minder kwetsbare gebieden. Gedacht kan worden aan de strandstrook bij de Stichtse Brug.
- Bij de plaatsen Horst, Hoophuizen, Polsmaten en Plashuis wordt in de wintermaanden de kleine zwaan eveneens gesignaleerd. Het is daarom aan te bevelen om hier in de toekomst het windsurfen in de wintermaanden te verbieden. Ook in de zomermaanden zou het surfen niet al te grote vormen moeten aannemen. Waardevolle onderwaterbegroeiingen zouden gemarkeerd kunnen worden, zie bijlage 13.
- Uit het oogpunt van veiligheid, dient op plaatsen, waar de vaargeul net langs de oever loopt, het windsurfen zoveel mogelijk voorkomen te worden. Dit speelt met name bij de vluchthaven bij de Hollandse Brug. Het is hier aan te bevelen om het windsurfen vanuit deze te verbieden.
De surflocatie kan verplaatst worden naar het strand van Muiderberg, maar vooral naar het Zilverstrand.
Om dezelfde reden dient het windsurfen op het Spijkstrand geen grote vorm aan te nemen.
- Muiderzand is nu een druk bezochte plek om te surfen, maar door de veranderde verkeerssituatie zal het strand minder goed te bereiken zijn. Het windsurfen kan zich op het Zilverstrand echter goed ontwikkelen. Er is daar ook een grote parkeerplaats gepland.
- De plaatsen, die het meest geschikt zijn voor een windsurfconcentratie zijn:
  1. Zilverstrand
  2. strand bij Muiderberg
  3. Huizen, ten oosten van de havenmond
  4. Spakenburg, tussen havenmond en jachthaven Nieuwboer
  5. strand Hulckestein
  6. bij jachthaven Nulde
  7. strand Nulde
  8. strand Horst
  9. Harderwijk
  10. Harderstrand
  11. Hoophuizen
  12. Bremerbergerstrand
  13. Spijkstrand
  14. Veluwe strandbad
  15. camping 't Haasje.Daaraan kan toegevoegd worden de in ontwikkeling zijnde surflocaties:
  16. Almere-Haven
  17. Stichtse Brug
  18. Eemhof
  19. camping Zeewolde
  20. en in een later stadium ook bij het dorp Zeewolde.

Op deze plaatsen (bijlage 12) dienen de voorwaarden voor een windsurf-oever zo optimaal mogelijk te zijn. Hierdoor kan mogelijk de druk van het windsurfen op de niet gewenste plaatsen verminderd worden.

Dit kan men doen door middel van:

- het creëren van goede parkeermogelijkheden;
- het aanleggen van corridors of het verleggen van drijflijnen op drukke stranden;
- bij grote concentratieplaatsen het aanbrengen van sanitaire voorzieningen en eventueel een opbergruimte voor de planken.

Op plaatsen waar geen windsurfers gewenst zijn, kunnen de oevers ingeplant worden met een rietkraag of het strand niet toegankelijk maken voor auto's.

SAMENVATTING

Het windsurfen heeft de laatste jaren een ongekende snelle groei gehad. Dit is op de randmeren niet ongemerkt gebleven. Op vele plaatsen in het randmerengebied wordt gesurfd. Dit kan mogelijk enige problemen met zich meebrengen t.o.v. de strandbezoekers, recreatie- en beroepsvaart en de natuur. In de notitie wordt getracht na te gaan of het noodzakelijk is bestuurlijke en planologische maatregelen met betrekking tot de surfplank te treffen en tevens voorstellen te doen.

Het windsurfen vindt voornamelijk plaats in de zomermaanden, maar door speciale surfpakken - wet suits - kan er ook in de winter gesurfd worden. Er zijn enkele voorwaarden, waar een gebied aan moet voldoen om geschikt te zijn voor het windsurfen.

Dit is o.a.:

- een zandstrand of grasoever;
- flauw talud en onderwater ook goed beloopbaar;
- goed bereikbaar voor de auto.

De randmeren voldoen op vele plaatsen aan deze voorwaarden. Naast het windsurfen bieden ze veel mogelijkheden voor strandrecreatie, sportvisserij en watersport. De jachthavens in het gebied hebben een totale capaciteit van ruim 6.000 ligplaatsen.

De natuur neemt een belangrijke plaats in het randmerengebied.

Het gebied is vooral van belang voor foerageer- en broedgebied voor weide- en watervogels. Het Eemmeer heeft de status van staatsnatuurreservaat.

In augustus 1979 heeft Zuiderzeewerken een luchtfoto-onderzoek gedaan naar het gedrag van water- en strandrecreanten in het randmerengebied. Van deze luchtfoto's zijn kaarten gemaakt, waar alleen de zeilplanken zijn aangegeven. De verspreiding van de zeilplanken is in tabel 1 verwerkt, waaruit blijkt dat 50% van de surfers binnen 100 m en zelfs 75% binnen de zoom blijven.

Uit ervaring van beheersmedewerkers en uit onderzoeken blijken windsurfers vaak conflicteus te zijn t.o.v. strandrecreanten en natuurwaarden.

Op vooral drukbezochte stranden kunnen maatregelen die de partijen scheiden noodzakelijk zijn. Door bebording, verlegging van markerende drijflijnen en ondersteund door de Algemene Politie Verordening kan een gebruikszonering worden ingesteld.

Surfstranden moeten zeer goed bereikbaar zijn voor auto's; ook hier liggen mogelijkheden voor zonering.

Goede voorlichting en zo nodig bestuurlijke maatregelen kunnen conflicten tussen windsurfers en de overige vaarwatergebruikers verminderen. In het algemeen echter vallen deze conflicten zowel kwalitatief als kwantitatief wel mee.

Om ook de huidige natuurwaarden in de randmeren te beschermen is een concentratiebeleid voor windsurfen noodzakelijk.

Dit concentratiebeleid dient erop gericht te zijn vooral de ondiepe en vaak met onderwaterplanten begroeide delen te ontzien.

Juist buiten het drukke zomerseizoen moet voorkomen worden dat surfers gebieden, die door andere watersporters niet of nauwelijks worden gebruikt en daardoor als rustgebied voor wintergasten een grote waarde hebben.

Rekeninghoudend met deze argumenten komt men tot windsurflocaties zoals weergegeven in bijlage

LITERATUURLIJST

- Recreatie op en om het water.
Nota over de problematiek van het plankzeilen
Natuurbehoud en recreatie in de randmeren van Flevoland
Functies en bestemmingen van de randmeren
Concept Ontwikkelingsvisie Recreatief Gebruik Randmeren
Inspraak reacties, bijhorende bij de Nota Ontwikkelingsvisie Recreatief Gebruik Randmeren
Van oceaan tot randmeren
Plankzeilen
Windsurfen
Windsurfen op het Grevelingenmeer
Inrichtingsaspecten van en basisvarianten voor de inrichting van het IJmeer
Scheepvaarttellingen IJsselmeergebied, 1980
Enkele aspecten van de randmeren van Flevoland
Concept-nota Randmeren in beeld
Streekplannen m.b.t. de randmeren van Flevoland, van Ketelbrug tot Hollandse Brug
Handleiding plankzeilsport
Verkenning basisplan randmeren Flevoland
Watervogels op de randmeren
Oecologische inventarisatie en evaluatie van de randmeren en aangrenzende gebieden van de IJsselmeerpolders
Overige publikaties:
Averij bij Plankzeilen
De functies van de randmeren
De randmeren van Flevoland
Stichting Recreatie, 1980.
Provinciale Waterstaat Zuid-Holland, 1979
Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1979
Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1976
Commissie Recreatief Gebruik Randmeren IJsselmeerpolders, 1977
S.B.B. A. v.d. Berg, 1978
Surf-magazine
Henk Roetert, 1978
R.I.J.P. J. Lassche, 1979
Studiegroep IJmeer, 1979
Zuiderzeewerken, 1980
Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, 1971
Zuiderzeewerken, 1980
Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders
Commissie Plankzeilsport van het K.N.W.V., 1980
Zuiderzeewerken
Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, 1980
L.H. P.J. Krijnsen en A. Vette
K. Peters